

BACHELOROPPGAVE MED FORSKNINGSMETODE

Barna i familie med vedvarende lavinntekt

Hva er konsekvensene av å vokse opp i vedvarende lavinntektsfamilie

Hvordan arbeider nav for å redusere barnefattigdom?

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i Sosialt arbeid

UIS mars 2023

Antall ord: 9520

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
1.1 Valg av tema	4
1.2 Presentasjon av problemstilling	5
2. Litteratur og teoriskperspektiv	5
2.1 Defensjoner av fattigdom.....	5
2.2 Barnefattigdom i Norge	6
2.3 Grupper som særlig utsatt	6
2.4 Nav og sosialhjelp.....	7
2.5 Yrkesetikk.....	8
3. Metode	9
3.1 Valg av metode.....	9
3.2 Litteraturstudie som metode.....	9
3.3 Datainnsamling	10
3.4 Presentasjon av forsikringsartiklene	10
3.5 Students troverdighet.....	11
4. Drøfting	12
4.1 Fattigdom konsekvenser.....	12
4.1.1 Ulikhet i helse	12
4.1.2 Boligsituasjon.....	13
4.1.3 Organiserte fritidsaktiviteter.....	14
4.2 Hvordan arbeider nav for å redusere barnefattigdom?.....	15
4.2.1 Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier	15
4.2.2 Fritidsaktiviteter for alle barn.....	16
4.2.3 Barnetrygd.....	16
4.2.4 Fra samtaler om til samtaler med barn.....	17

4.2.5 Bolig for barnefamilie.....	18
4.2.6 Tilknytning til arbeidslivet for foreldre.....	19
5. Avslutning	20
6. Litteraturliste.....	22

1. Innledning

Norge er et land med relativt lite sosial ulikhet når det kommer til materiell, utdanning og andre velferdsgoder sammenlignete med andre land i verden. Likevel har det vært en vesentlig øking i andelen barn i lavinntektsholdninger de siste fem årene. (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2020). I følge Statistisk Sentralbyrå SSB (2020) vokste nærmere 111 000 barn i Norge opp med vedvarende lave husholdningsinntekter. (Statistisk sentralbyrå, 2020). De siste fire regjeringene har alle hatt fokus på bekjempelse av fattigdom (Fløtten & Nielsen, 2020, s. 90). Kommunene over hele Norge har også de siste årene arbeidet med og utgitt flere tiltak og strategier mot barnefattigdom. Barn i lavinntektsfamilier, er altså et tema som har fått stort politisk fokus over mange år, men likevel har det økt antall barn som vokser opp i lavinntektsholdninger. Å vokse opp i en lavinntektsfamilie kan føre til at man ikke har de samme godene som andre barn (Epland & Normann 2020). I følge Bufdir (2020) vokser barnefattigdom mye raskere enn fattigdom blant voksne i Norge. Dette har store negative konsekvenser for barna her og nå, men også senere i livet. I Norge og andre rike land medfører at barn ikke får delta i samfunnet på lik linje med andre barn. Å leve i fattigdom begrenser mulighet for deltakelse i fritidsaktiviteter og andre sosialaktiviteter. Barnefattigdom betyr at barn får redusert muligheten til å utvikle gode mestringressurser og delta på arenaer som er svært viktige for deres utvikling.

I følge SSB var det i 2018 var det i underkant av 55 000 som mottok økonomisk sosialhjelp som sin hovedinntekt (Statistisk Sentralbyrå [SSB], 2019a). Mange av sosialhjelpsmottakerne har også barn og dermed forsørgelsesplikt. Statistikk fra SSB viser at det i 2019 var ca 21 500 barn som ble forsørget av sosialhjelpsmottakere (SSB, 2019b). I denne oppgaven vil jeg utforske hvilke konsekvenser er det å leve i lavinntektsfamilier. Jeg har valgt og fokuserer på fire viktige områder der det kan ha konsekvenser for barna. De fire områdene er helse, bolig og nærmiljø, sosialinkludering, deltakelse, og psykisk helse og jeg vil sette fokus på hvordan arbeider nav for å redusere fattigdom spesielt i disse områdene.

1.1 Valg av tema:

Gjennom min studie og erfaring på min jobb har jeg fått innblikk i at mange barn og unge, har trange levekår. Barna fattigdom er utfordrerne temaet og kan føre til større konsekvenser hvis vi ikke sitter fokus på dette. Det er viktig å ha helhetlig oppfølging på familie som leve på sosialhjelp eller har lite inntekt. I tillegg til det har et stort fokus på å fremme barnets perspektiv. Jeg jobber på et nav kontor og jobber spesielt med å behandle søknader om sosialhjelp som blir sett på som det siste sikkerhetsnettet. I følge Nav det er nødvendig å forebygge barnefattigdom for å sikre barns velferd og inkludering. På lengre sikt er det viktig å forebygge fattigdom for å hindre at barn og unge blir marginalisert senere i livet. (Nav, 2018). På nav møter veiledere flere familier med en sårbar økonomi, dette var familier som søkte om midler til fritidsaktiviteter, julegaver og vinterklær til barna. En god del av brukere som søker sosialhjelp har flere barn, og i samtale med brukere uttrykker de fleste seg at det er mangel på mat og klær hjemme. I samtaler med brukere kommer det frem at barna ønsker seg

ulike ting som andre barn har, men barna er kjent med at foreldre har ikke råd til det. Vi som sosialarbeidere har stort ansvar å hjelpe utsatte barn og familier som lever i fattigdom. Detyrkesetiske grunnlagsdokumentet for sosionomer sier at man som profesjonsutøver blir kjent med en rekke forhold som skaper problemer for individer eller grupper og at man har et moralsk ansvar for å gjøre disse forhold kjent.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Det å vokse opp i en familie med store levekårsutfordringer øker sannsynligheten for at barna fortsetter å ha de samme problemene når de blir voksne. Tidlig innsats og helhetlig oppfølging er nødvendig for å motvirke at fattigdom og levekårsutfordringer videreføres. (Bufdir 2020). Barnefattigdom er et utfordrende tema, det kan føre til større konsekvenser både for barn og unge. Derfor det er nødvendig med en helhetlig oppfølging av hver enkelt familie. Saksbehandler på nav kontor er mest opptatt på å få foreldrene ut i arbeid, og det fører at det blir mindre arbeid på helhetlig oppfølging av familier. Mine problemstillinger som følger er: Hva er Konsekvenser av å vokse opp i lavinntektsfamilie i Norge, og hvordan arbeider nav for å redusere barnefattigdom?

2. Litteratur og teoretisk perspektiver

2.1 Definisjoner av fattigdom

I første omgang knytter man begrepet fattigdom til mangelen på absolutte nødvendigheter for fysisk overlevelse som mat, klær og tak over hodet, det vi omtaler som absolutt fattigdom (Fløtten, 2009, s.17). Fattigdom er mangel på livsviktige ressurser. Fattigdom blir i internasjonal sammenheng fordelt i to perspektiver, absolutt og relativ fattigdom. Absolutt fattigdom er når behov som mat, klær og bolig ikke blir møtt på et minimumsnivå. Ofte blir det å leve for under 1,90 dollar dagen, betegnet som en absolutt fattigdomsgrense. FN bruker en multidimensjonal levekårs- og fattigdomsindeks (MPI) som ikke bedre måler fattigdom ut i fra hvor mye penger en husstand har, men og hvor alvorlig og sammensatt fattigdommen er til dømes ut i fra tilgang på reint vatn, toalett, strøm og standarden på bustad, analfabetisme og utdanningsnivå og levealder og helse (FN, 2018). Derimot handler relativ fattigdom om hva en har i forhold til hva andre har i omgivelse. Mange kan bli rikere i et område, men andre blir fattigere i forhold (Frønes & Strømme, 2014, s. 34- 44). Når man er fattigere enn de fleste i sitt land, blir en regnet som relativt fattig (FN, 2018). FN har som sitt første bærekrafts mål å utrydde absolutt fattigdom, og halvere den relative fattigdommen innen 2030 i Ofte blir det å leve for under 1,90 dollar dagen, betegnet som en absolutt fattigdomsgrense. Fattigdom må også ses i lys av tid og sted og i sammenheng med det generelle velferdsnivået i samfunnet (Fløtten & Nielsen, 2020, s. 92-93).

I denne oppgaven blir fattigdom sett som relativt fenomen. Det relative fattigdomsmålet definerer de som lever på under 60 prosent, noen tilfeller 50 prosent, av medianinntekten i landet som relativt fattige (Claussen, 2014, s. 28). Og barn blir dermed definert som fattig dersom familiens inntekt er lavere enn disse målene (Fløtten, 2009, s.18). I denne oppgaven blir fattigdom sett som relativt fenomen. Det betyr at vi sier at denne familien eller barna er fattige når de mangler ressurser til å opprettholde en vanlig levestandard i samfunnet de lever i. Barnefattigdom i et land hvor det generelt er høy levestandard, handler ikke kun om mangel

på mat, klær og bolig. Barnas sosiale behov blir også høyt prioritert. Barn som vokser opp i vedvarende lavinntektsfamilier får ofte ikke de samme mulighetene som resten av samfunnet til å delta på sosiale arenaer, bursdager eller aktiviteter for å møte jevnaldrende (Bufdir, 2020)

2.2 Barnefattigdom i Norge

Fattigdom er sosiale problem i Norge og det har blitt gjort mye forskning om fattigdom og fattige barn, samtidig som politikerne har hatt fokus på dette problemet. Den første tilnærmingen er et inntektsmål og man måler vanligvis lavinntekt ved å ta 10 utgangspunkt i medianinntekten. Lavinntektsgrensen settes ved 60 prosent av medianinntekten som er EU-målet. I norsk offentlighet bruker man SSB sitt mål på vedvarende lavinntekt (siste tre år) som er regnet ut etter EU-målet. Når vi måler lavinntekt tar man også hensyn til familiens samlede inntekt etter skatt, inkludert offentlige overføringer. Husholdningsinntekten blir så justert for sammensetningen av barn og voksne i husholdet. Ut ifra dette settes det en lavinntektsgrense og de som tilhører en husholdning under denne grensen regnes for å ha lavinntekt.

Per 1. januar 2019 var det i alt 1 122 508 personer under 18 år i Norge, noe som tilsvarer 21,1 prosent av befolkningen. Av disse var 75 968 innvandrere og 133 315 norskfødte med innvandrerforeldre og dette utgjør 18,6 prosent av den norske befolkningen under 18 år. Per 1. januar 2019 var det i alt 1 122 508 personer under 18 år i Norge, noe som tilsvarer 21,1 prosent av befolkningen. Av disse var 75 968 innvandrere og 133 315 norskfødte med innvandrerforeldre og dette utgjør 18,6 prosent av den norske befolkningen under 18 år (Statistisk sentralbyrå, 2020a). Av disse 1 122 508 barna som vokser opp i Norge vokser nesten 111 000 barn opp med vedvarende lave husholdningsinntekter. Dette vil si at 11,3 prosent av barnebefolkningen i Norge har opplevd å vokse opp i en husholdning med vedvarende lavinntekt i minst 3 år. I 2000 var det 4 prosent barn som vokste opp i disse husholdningene og dette økte til 7 prosent i 2004. Dette tallet lå ganske stabilt frem til 2011, før det økte betydelig. Mellom 2011 og 2018 har andelen gått fra 7,6 prosent til 11 prosent. Av statistikken kommer det også frem at barn uten innvandrerbakgrunn er mindre utsatt for fattigdom enn barn med innvandrerbakgrunn. Nesten 4 av 10 barn med innvandrerbakgrunn tilhørte i 2018 en husholdning med vedvarende lavinntekt, dette utgjør 38,7 prosent.

I studier av fattigdom er det stort sett de samme gruppene i befolkningen som skiller seg ut. De som er systematisk overrepresentert er barn av enslige forsørgere, barn av foreldre som ikke har stabil tilknytning til arbeidslivet, barn i familier der overføringer utgjør en stor andel av familieinntektene og barn med innvandrerbakgrunn (Fløtten, 2009, s. 21).

2.3 Grupper som er særlig utsatt

I følge nav rapport 2022 er eneforsørger og innvandrere er spesielt utsatt. Det siste året har antallet personer med innvandrerbakgrunn i lavinntektsgruppen gått noe ned, men innvandrere er fremdeles sterkt overrepresenterte. Barn med ikke-vestlig minoritetsbakgrunn kan være i risiko grupper av flere årsaker. Det kan fordi de er ofte familier som har flere barn og foreldre med lav utdanning. Fattigdomsratene er høy blant minoritetsbakgrunn, kan ses for eksempel i sammenheng med at yrkesdeltakelse, og særlig kvinner er lav i disse gruppene. De andre gruppene er for eksempel barn av enslige forsørgere, særlig kvinner med småbarn. Personer som tilhører familietyper enslige med barn er tre ganger så ofte å finne i lavinntektsgruppen

sammenlignet med de som tilhører familietyper par med barn. Andelen har økt blant mottakere av økonomisk arbeidsavklaringspenger og sosialhjelp fra Nav, og enslige forsørgere. De er overrepresentert blant lavinntektsgruppene. (Furuberg et al ,2018, s.2). Den beste måten som kan beskytte familien og barna deres mot fattigdom er å hjelpe foreldre til å oppnå god tilknytting til arbeidsmarkedet.

2.4 Nav og sosialhjelp

Navs arbeidsoppgaver framgår i formålsparagrafen til NAV-loven (2006, § 1):

Formålet med loven er å legge til rette for en effektiv arbeids- og velferdsforvaltning, tilpasset den enkeltes og arbeidslivets behov og basert på en helhetlig og samordnet anvendelse av arbeidsmarkedsloven, folketrygdloven, lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen og andre lover som forvaltes av arbeids- og velferdsforvaltningen. Arbeids- og velferdsforvaltningen skal møte det enkelte mennesket med respekt, bidra til sosial og økonomisk trygghet og fremme

Med det velferdssystemet vi har i dag, er det mulig for de med for få midler å søke om sosialhjelp. I 2018 mottok nesten 55 000 nordmenn sosialhjelp som hovedinntekt, om lag 133 000 menneske mottok sosialhjelp totalt i 2018 (SSB, 2020). Sosialhjelp er ytelse innen NAV som gir støtte til livsopphold om en ikke har tilstrekkelig inntekt for å leve (Sosialtjenesteloven, 2009, §18). Nav vurderer om at tjenestemottaker fyller vilkår for sosialhjelp, og hvis en ikke oppfyller vilkår for sosialhjelp etter §18, kan en likevel få innvilga sosialhjelp om det kan være til hjelp for å overkomme en vanskelig livssituasjon (Sosialtjenesteloven, 2009, §19). Loven skal også bidra for å hjelpe utsatte barn og unge (Sosialtjenesteloven, 2009, §1).

I Rundskriv til Lov om sosiale tjenester i NAV (2012), under 4.18.1.3 «Stønad til livsopphold er en skjønnsmessig ytelse», belyses NAV kontorets rett og plikt til utøvelse av skjønn, med bakgrunn i individuelle behov, i forhold til livsoppholdssatser. Skjønn forstås i denne sammenheng, ut fra Fellesorganisasjonens [FO] definisjon, som å kunne vurdere sammensatte situasjoner og avveie mellom ulike interesser og hensyn (FO, 2019, s. 8). Sosialhjelp er ytelse basert på skjønn både om, men det er vanlig å nytte statlige veiledende retningslinjer med satser som blir justert etter endringer innen priser. Retningslinjene omfatter utgifter til nødvendige behov som mat, klede, kommunikasjon, husholdningsartikler, hygiene, fritid og sosiale behov. Utgifter til bustad som husleie, strøm, oppvarming og forsikring inngår i livsoppholdet, men kjem i tillegg ettersom prisene for dette varierer veldig. Satsene variere ut i fra alder på barn i husstanden, og kva slags bo situasjon søkeren i. I dag ligger satsene i 2023 på 6 850 kr per måned for enslige, og 10 450 kr for par som bur i lag. For barn ligg satsene i 2020 på mellom 2 450 kr, 3 150 kr og 4 100 kr basert på kor gammalt barnet er (Arbeids- og sosialdepartementet, 2019). Utgifter til bustad som husleie, strøm, oppvarming og forsikring inngår i livsoppholdet, men kommer i tillegg til de veiledende satsene ettersom prisene for dette varierer veldig. (Arbeids- og sosialdepartementet, 2019). Ut Fra dette kan en sier at å være mottaker av sosialhjelp er det same som å være fattig, ettersom de har en tendens til å ha inntekt under EUs lavinntektsgrense.

2.5 Yrkesetikk

Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. (FO, 2019) presenterer ett sett felles forpliktende verdier som representerer refleksjonsgrunnlaget for sosialfaglig arbeid. Humanistiske og demokratiske verdier samt menneskerettigheter kommer til uttrykk i utformingen av dokumentet. Profesjonsutøving har sitt samfunnsoppdrag å bistå mennesker som har behov for hjelp, for å sikre menneskeverdige levekår og livskvalitet. Profesjonsutøverens arbeid skal ta utgangspunkt i brukerens egne verder, kunnskap og ressurser. Etisk bevissthet fordrer kunnskap om etikk og hvordan en skal anvende prinsippene.

Helhetssyn på mennesket: Sosialfaglig arbeid krever en utvidet forståelse av menneskers livssituasjon og evne til å se hvordan individ og samfunn påvirker hverandre. Dette fordrer en åpenhet i tilnærming til brukere med sammensatte behov, med fokus på å gi brukeren et helhetlig hjelpetilbud (FO, 2019). Sosialarbeider kan arbeide på individ-, gruppe- eller samfunnsnivå, med kjennskap til hvordan de ulike nivåene kontinuerlig påvirker hverandre. «Selv om det ikke vil være mulig å få en fullstendig oversikt over alle forhold som virker inn på en situasjon, vil søken etter helhetssynet hjelpe oss å identifisere barrierer, muligheter og potensialer som finnes, både hos den enkelte, i omgivelsene og som ressurser i samfunnet» (Berg et al., 2015, s. 26). Helhetsforståelsen forutsetter etisk bevissthet rundt samfunnsmessige strukturer som påvirker den enkeltes situasjon.

Solidaritet og rettferdighet:

Profesjonsutøver har sosialarbeideren ansvar for å fremme solidaritet mellom grupper og individer. Det betyr at i vårt arbeid må vi ligge fokus på rettferdig fordeling av ressurser, ivaretagelse av brukernes rettigheter samt bedring av levekår for utsatte grupper (FO, 2019).

Tillit:

Helse og sosialfaglig arbeid må basere på tillit mellom profesjonsutøveren og brukeren. Profesjonsutøveren kan bidra til tillit oppstår gjennom åpne kommunikasjon, forståelige informasjon, tydelige begrunnelse og ivaretagelse av konfidensialitet. (FO, 2019).

Lojalitet:

Sosialarbeiderens samfunnsansvar innebærer at en har ulike interesser å ivareta. Rollen innebærer ansvar for ivaretagelse av individet samt best mulig forvaltning av samfunnets kollektive ressurser. Det stilles krav om lojalitet overfor politiske føringer og organisatoriske rammer. De ulike forpliktelsene kan føre til lojalitetskonflikter hvor sosialarbeideren må prioritere ulike behov hos den enkelte bruker. Yrkesetikken presiserer at lojaliteten skal være hos den mest utsatte parten. (FO,2019)

Bruk av makt og myndighet:

Sosialfaglig arbeid innebærer utøvelse av makt, myndighet og sosial kontroll. Profesjonsutøveren tar beslutninger og vurderinger som kan føre til store konsekvenser for brukeren sitt liv. Tiltak kan være uønsket av brukeren selv. Faglig kunnskap kan skape

skjevhet i relasjon mellom brukere og profesjonsutøveren. Her er det profesjonsutøveren sitt ansvar for å tydeliggjøre og vedkjenne seg maktforholdet i relasjon til brukeren. (FO,2019).

3. Metode

3.1 Valg av metode:

Metoden man velger skal være en hjelp i innsamling av data. Den valgte metoden sier noe om hvordan man skal gå frem for å innhente den kunnskapen man trenger for å belyse spørsmålene man søker svar på. Hvilken metode som blir valgt, kan ha stor innvirkning på hvordan resultatet blir Dalland (2020). Metode også kan beskrives som det å følge en viss vei mot et mål. Forskeren som har valgt en form for metode skal derfor kunne redegjøre for valgene som har blitt tatt underveis mot målet, samt kunne beskrive veien en har gått for å komme dit. Det er ikke alltid den metoden en har valgt klarer å fange opp alt det en ønsker å undersøke, derfor er det ekstra viktig å redegjøre svakheter med metoden eller om det er noe spesielt som kan ha virket inn på resultatet (Dalland, 2020, s.56). Det finnes flere ulike metoder å bruke i en oppgave. Det er vanlige å skille mellom kvalitativ, kvantitativ og litteraturstudie som metode. Ved bruk av kvantitativ metode får en data i form av målbare enheter som tall og prosenter om det aktuelle temaet. Ved kvalitativ metode går en mer inn på å fange opp meninger og opplevelser som ikke kan la seg måles eller tallfestes slik en får ved en kvantitativ metode (Dalland, 2020, s.54). I en litteraturstudie går en mer inn i dybden på allerede eksisterende forskning og kunnskap.

3.2 Litteraturstudie som metode:

Denne oppgaven er en litteraturstudie, og jeg har valgt denne metoden fordi jeg mener det er denne som egner seg best til å belyse problemstillingen min (Dalland, 2020, s. 51). Å gjøre en litteraturstudie handler om å gjøre omfattende søk og tolkning av litteratur som en finner som omhandler et spesielt spørsmål en er interessert i å finne ut mer om (Aveyard, 2019, s.2). Litteratur er det problemstillingen skal drøftes i forhold til, og er den kunnskapen som oppgaven tar utgangspunktet i litteraturen på et felt, a finnes det kunnskap om både teorier og undersøkelser som omhandler det angitte feltet. En litteraturstudie er nyttig for å sette «puslebitene» fra de ulike artiklene sammen og se helheten (Aveyard, 2019, s.2). Det er ikke sikkert teoriene og undersøkelsene besvarer problemstillingen i sin helhet. Ved å finne litteratur som belyser flere sider av feltet kan problemstillingen likevel besvares (Dalland, 2019 s).

3.3 Datainnsamling

Barna som vokser opp i vedvarende lavinntektsfamilie er kjent tema i samfunnet og det finnes mye forskning på dette tema. Metoden jeg har brukt for å samle inn informasjon har derfor vært å søke i litteratur- og artikkeldatabaser.) Jeg har jeg valgt å bruke Oria. Oria er en database for bøker, artikler og tidsskrifter som universitetsbiblioteket har tilgjengelig. For å finne relevante litratur, jeg har brukt følgende ord. «Barnefattigdom», «Poverty», «vedvarende lavinntektsfamilie», «tiltak barnefattigdom», «vanskeligstilte», « sosialt arbeid i nav». Når kildene er funnet, må den vurderes både i forhold til kvaliteten og hvorvidt den er relevant til arbeidet. (Dalland 2020, s190). I denne oppgaven har jeg brukt noen vitenskapelige artikler som inspirasjon til tema om barnefattigdom artikler til å belyse

oppgaven. I tillegg til forskningsartikler krever oppgaven relevant teori som skal bidra til å styrke faglig innholdet i oppgaven. Jeg har tatt i bruk noe pensumlitteratur fra utdanningen, men også andre selvvalgte artikler, bøker og rapporter.

I denne oppgaven har jeg også brukt mye av offentlige publikasjoner som er dokumenter utgitt av storting og regjering. Jeg har benyttet meg av rapporten om arbeidet med regjeringens strategi mot barnefattigdom 2020-2023 (Barne, ungdoms- og familiedirektoratet, 2020-2023). Jeg har også hentet mye informasjon om statistikk fra Statistisk sentralbyrå.

3.4 Prestasjon av forskningsartiklene

Jeg har valgt i denne oppgaven å skrive kort sammendrag av mine fire utvalgte forsikringsartikler for å presentere disse artiklene. I presentasjon setter jeg fokus på temaene som kan hjelpe meg å svare på mine problemstillinger.

Artikkel 1: Betydning av barns deltakelse i bekjempelse av fattigdom av Rugkåsa, M., Bergheim, B. (2020).

Sammendrag: Denne artikkelen handler om å utforske hvor viktig barns deltakelse har for å bekjempe mot fattigdom. Barnes rett til medvirkning og deltakelse i den norske velferdsstaten. Når offentlige institusjoner samt nav skal ta avgjørelse som angår barna, barns stemme skal høres og det står tydelig i lovverket. I Nav har likevel barn sjelden vært gitt mulighet til å utale seg om sin egen situasjon. Nav veiledere er ofte opptatt å få foreldrene til å jobb, og det er voksens behov som har vært mest prioritert. Denne artikkelen drøfter hvordan informasjon om barns situasjon påvirker oppfølging av lavinntektsfamilie, og det gjøres ved hjelp av å samle kvalitativ data fra forsikringsprosjektet Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilie i Nav. Sentralt tema i denne artikkelen handler om å argumenter for at større oppmerksomhet på barna, kan bidra til å få helhetlig bildet av familiens situasjon. De har satt fokus på at barnets medvirkning i saker og samhandling med Nav ansatte kan gi bedre forståelse av familiens og barns behov for at de kan få helhetlig hjelpetilbud. (Bergheim & Rugkåsa, 2020).

Artikkel 2: Sosialt arbeid i Nav. Erfaring fra intervensjon helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier (Holf - prosjektet) av Berghjem, B., Rugkåsa, M. (2022).

Sammendrag: Denne artikkel tar utgangspunkt erfaring fra prosjektet Helhetlig oppfølging som var initiert av arbeids- og velferdsdirektoratet som var rettet mot langtids sosialhjelpsmottakere som har barn og får hjelp av nav. Målet med prosjektet var å koordinere kommunes tjenester for å få bedre oppfølging av lavinntektsfamilier, samt forebygge at fattigdom går i arv. I artikkelen tas det utgangspunkt i kvalitativ data fra intervjuer med familiekoordinatorer og forleder som deltok i Holf prosjektet fra 29 ulike Nav kontoret som deltok i forskingsprosjektet. I denne artikkelen diskutere de hvordan erfaring fra Holf-prosjektet kan få betydning for helhetlig oppfølging i Nav. (Bergheim & Rugkåsa &, 2020).

Artikkel 3: Navs vurdering av brukeres bistandsbehov; Rettssikkerhet ved overgang til arbeid av Kane (2020).

Sammendrag: Denne artikkel handler om å sette fokus på å fremme arbeidsinkludering for brukere som har ulike ressurser og behov har jeg undersøkt hvordan Nav-ansatte erfarer sitt arbeid med å fatte vedtak om brukernes bistandsbehov. Forfatterne har drøftet hvordan rettsriktig vedtak fordrer en tilstrekkelig kartlegging, hvordan kvaliteten i beslutningsgrunnlaget fremmes gjennom brukerens deltakelse, samt hvordan brukernes bistandsbehov kan omhandle mer enn arbeidsrettet bistand. Undersøkelsen synliggjør hvordan brukeres overgang til arbeid også kan fordra at Nav identifiserer og adresserer deres sosiale problemer og hvilke ressurser brukerne har (Kane 2020). Denne artikkelen er fagfellevurdert, den er nylig publisert og baseres på intervju med saksbehandlere i NAV. I denne artikkelen vurderes det ikke barnas situasjon direkte, med den gir et innblikk i hvordan vurderinger tas.

Artikkel 4: Is Poverty a Collective trauma av Shamai (2018).

Sammendrag: Denne artikkel handler om psykososiale opplevinger blant fattige kvinner som mottok sosialhjelp i en vis periode. I undersøkelse som deltar kvinner som har levd i absolutt fattigdom mens andre lev i relativ fattigdom. Selv om at absolutt fattigdom er ikke relevant i Norge men psykososiale opplevinger som er konsekvenser av å leve i fattigdom er sannsynligvis mer universelle, og derfor kan vi sammenligner disse med opplevingene av fattigdom i Norge. Artikkelen har fokus på kontekstuelle og sosiale forhold, men og på hvordan situasjonene ble opplevd følelsesmessig for respondentene. I denne forskningsartikkel ble også undersøkt på respondentene sine forhold til sosialarbeiderne.

3.5 Studiens troverdighet

Dalland (2020) forklarer at det finnes to sider ved kildekritikk. Den første siden handler om å finne frem litteraturen som best belyser problemstillingen, det som også kan kalles for litteratursøking. Den andre dreier seg mer om det å gjøre rede for den litteraturen en bruker i oppgaven. Oppgavens troverdighet og faglighet er helt avhengig av at den som forsker kan begrunne godt hvorfor en har valgt den type litteratur som en har valgt. En må kunne sjekke om opplysningene i litteraturen er gyldige (Dalland, 2020, s.143). I denne oppgaven har jeg brukt noen vitenskapelige artikler, rapporter, tidsskrift og bøker. For å kunne velge disse funnene var det viktig for meg å finne artikler som var relativt nylig forsket på, samt nye rapporter og tidsskrifter, og det fordi at barnefattigdom er et tema som stadig er i endring. Det var også viktig at funnene skulle ha en sterk relevans til problemstillingen. Jeg jobber på et nav kontor, og jeg har prøvd å være klar over mine egne subjektive meninger om temaet, slik at mine meninger ikke skal påvirker påstander på oppgaven.

4. Drøfting

I denne oppgaven skal jeg drøfte problemstillinger. Første drøftings spørsmål handler om hva er konsekvenser av å vokse opp i vedvarende lavinntektsfamilie. Jeg har valgt å fokusere på tre viktig områder som har betydning for barnas oppvekst. Disse tre områdene er bolig og nærmiljø, helse og fritidsaktivitet. Neste drøftings spørsmål har fokus på hvordan arbeider nav

for å redusere barnefattigdom, samt hvilke tiltak nav har som retter seg mot beskjemmelse av barna fattigdom.

4.1 Fattigdoms konsekvenser:

I denne kapital kommer jeg til å diskutere konsekvensen av barnefattigdom og hvordan blir situasjonen til barna påvirket av fattigdom. Konsekvensene for barn som vokser opp i en familien med vedvarende lav inntekt, kan deles i to hovedgrupper: For det første de umiddelbare konsekvensene som omhandler hvordan det oppleves her og nå i barndommen, og for det andre de mer langsiktige konsekvensene som viser at disse barna er mer utsatt for ulike levekårsproblemer senere i livet (Regjeringens strategi 2020-2023). Når fattigdom defineres rent økonomisk, er konsekvensene umiddelbart at man har færre penger å bruke til å kjøpe ulike ting enn det som er vanlig i befolkningen. Det fører til at familie har begrensede forbruksmuligheter, som tvinger familien til å prioritere hvilke av hvert enkelt familiemedlemmer behov og ønsker som skal innfris, og hvilke familien skal velge vekk. Disse familier må redusert forbruket for ulike ting, og dette reduserte forbruket medfører tap eller deprivasjon, men hvilke tap det er snakk om, avhenger av den enkelte familiens prioritering. Derfor er tapssituasjon vidt forskjellig og har ulike konsekvenser for hver enkelt familie. Noen tap for eksempel at barna kan ikke delta på fritidsaktivitet som fører til isolasjon med risiko for sosial utestenging. (Hansen & Nordhal, 2019, s. 32). Slike begrensninger kan også svekke mulighetene for utvikling av språkforståelse og sosiale ferdigheter. Noe som er viktig for å kunne delta i utdanning og arbeid når de bli eldre. (Furuberg, et al., 2018, s.35).

I følge Nav rapporten 2020. Står det at familier med vedvarende lavinntekts i lavinntektsfamilier opplever først og fremst at de gar ikke råd til enkelte materielle eller sosiale goder. Forskjellen mellom befolkning generelt og de med lavinntekt er størst når det gjelder det å ha råd til bil, å ha råd til å bytte ut utstille møbler, eller å ha råd til reise bort på en ukes ferie. ikke har det samme sosiale godene som andre barn. Forelderen får ikke råd til å sende barna, i fritidsaktiviteter, skoleaktiviteter eller ferie.

4.1.1 Ulikhet i Helse:

Barn og ungdom fra familier med lavere sosioøkonomisk status blir oftere skadet og blir oftere lagt inn på sykehus. De har også oftere psykiske problemer, dårlig tannhelse osv. Også kroniske plager som astma, allergi og eksem er sosialt skjevfordelt (Dahl et al., 2014). En norsk undersøkelse fra 2019 viser at unge flest er fornøyd med sin egen helse, men at færre av ungdommene som vokser opp i familier med dårlig råd opplever egen helse som god. Undersøkelsen viser også at det er en sammenheng mellom familiens økonomiske situasjon og ungdoms psykiske helse (Kristofersen, 2019). I NOVA undersøkelsen kommer det frem at barn og ungdom i lavinntektsutvalget også opplever sin egen helsetilstand som dårligere sine jevnaldrende. Barn i familier med lav inntekt og med lavt utdanningsnivå har oftere helseproblemer som astma, allergi, eksem, hodepine, magesmerter og ryggsmarter (Barne, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018b).

psykososiale konsekvensene av fattigdom kan føre til følelse av skam og det er en følelse som kan være vanskelig å skildre, og ikke minst leve med (Håkonsen, 2014, s. 328). I følge Berg (2012) er det noen typer reaksjonær som kan være vanlig når en opplever. Tilbaketrekking, ved å isolere og skjule seg. Selvvangrep, ved å skade seg selv eller nedvurdere seg selv. Denne følelse kan uttrekkes også gjennom rusmisbruk, og at de blir voldelige med andre, ved verbale eller fysiske angrep eller projeksjon (Berg, 2012, sitert i Håkonsen 2014, s. 329). Shamais artikkel "Is Poverty a Collective Trauma? A joint Learning Process with Women Living in Poverty in the City of Haifa in Israel" i 2017 har gjort en undersøkelse, hun og kvinner fra ei aktivistgruppe samarbeider om. Shamai hadde gjennomført kvalitative intervju i grupper. Respondenter var 12 kvinner som hadde fått sosialhjelp over tid, de fleste levde i fattigdom som barn også. Hovedfunn på dette studie var at alle kvinnene hadde kjensler av frykt og skam knytt til at behovene deres ble ikke møtt, da de ville be om hjelp. Flere følte på skam, utilstrekkelighet og håpløshet knytt til rolledeprivasjon. Alle følte på ensomhet ettersom fattigdom var tabubelagt og vanskelig å snakke om. Kvinnene mente at sosialarbeider så på kvinnene at de hadde ansvar selv på at problemene ble ikke løst, og kvinnene har opplevd at sosialarbeidere har makt over de og representer myndighetene. (Shamai, 2018, s. 1724-1728). Alle kvinnene hadde hatt traumatiske erfaringer knytt til situasjonen som de levde i, og reagerte med ofte aggressiv atferd når liknende situasjoner oppstod igjen (Shamai, 2018, s. 1729).

4.1.2 Boligsituasjon

God boligsituasjon er viktig for barna oppvekst. Fler barnefamilier i Norge eier egen bolig, og mange lavinntektsfamilier leier også bolig men det bor ofte trangere enn andre. Noen av familiene med lav inntekt, flytter mye. Barn i familier med av inntekt opplever oftere enn andre å måtte flytte vekk fra sitt nærmiljø. Årsakene til hyppige flyttinger handler bant annet om boligene har lav kvalitet, og at leieforholdene er uforutsigbarhet. (Bufdir 2020). Blant de som ikke eier egen bolig blir det oftere rapporter om trangbodde leiligheter og at barna oftere må dele rom med et søsken eller flere.

En rapport fra SSB viser at 13 prosent av par med små barn bor trangt objektivt målt i Norge, mens 21 prosent av par med små barn mener selv at de bor trangt (Revoltd et al, 2018, s. 52). Dette gjelder spesielt for de som leier kommunalt. barnefamilier som bor i kommunale boliger i 4 ulike kommuner har blitt intervjuet angående deres opplevelse med å leie kommunalt. Noen av familiene var fornøyd med størrelsen på leiligheten, men flere av familiene opplevde at leiligheten var for liten. Dette gjaldt spesielt for familier med mange barn, men det gjaldt også familier med få barn.

Det kommer frem at en av de største utfordringene ved å leie kommunalt var størrelsen på boligen. Det å bo trangbodd kan gjøre det vanskeligere for barn å gjøre lekser hjemme elle invitere andre barn. (Elvegård & Svendsen, 2017, s. 50). Det finnes indikasjoner på diskriminering i leiemarkedet, og at vanskeligstilte stiller bakerst i køen. Barnefamilier som bor i kommunale leieboliger har i gjennomsnitt en betraktelig lavere bostandard enn andre. Familiene i kommunale boliger har flere problemer med støy og fukt, trekk og kulde, og

lavere materiell standard, lite dagslys og boliger som er vanskeligere å bo i enn andre. De har også større sannsynlighet for å ikke ha tilgang til tomt, hage eller balkong, plass å leke ute. Det at barn bor i husholdninger med fukt og råte er problematisk fordi barn er en utsatt gruppe når det gjelder luftveisproblemer som følge av fukt og råte. Blant hele befolkningen i Norge er det flest barnefamilier som bor i slike husholdninger (Revolv et al. 2018, s. 58).

Bosituasjoner for den enkeltes levekår og en forutsetning for å leve selvstendig. En dårlig bosituasjon kan særlig være alvorlig for barn. Dårlig boforhold kan gi dårlig helse og vanskeliggjøre sosialt samvær med venner og kan påvirke oppfølging av skolearbeid. (Furuberg et al., 2018, s.35). I følge til sosialtjeneste lov §3-4. Alle individer har rett til en bolig, når personen ikke klarer å skaffe en bolig. Det offentlige plikter til å hjelpe. (Lovdata, 2009).

4.1.3 Organiserte fritidsaktiviteter

Fritidserklæringen bygger på FNs barnekonvensjon som sikrer barns rettigheter. I artikkel 31 i barnekonvensjonen har som mål at alle barn i Norge skal ha muligheten til å delta jevnlig i minst en organisert fritidsaktivitet. Artikkel 31 i barnekonvensjonen sier at alle barn har rett på fritid, lek og til å delta i kunst og kulturliv og at alle medlemsland skal oppmuntre til like muligheter for kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter (Barne- og familiedepartementet, 2003). Barn i familier med lav inntekt deltar i følge Bufdir i mindre grad i organiserte aktiviteter enn andre barn. Barn i familie med lav inntekt går dermed ofte glipp av en viktig sosial arena som kan gi muligheter til de å treffe venner, utvikle ulike ferdigheter og oppleve god mestring. Gjennom å delta i sosiale aktiviteter får barna i følge Bufdir mer erfaring og læringsbetingelser enn de vil få på skolen. (Barne, ungdoms- og familiedirektoratet, 2018a).

Det finnes flere faktorer som påvirker barns deltakelse i fritidsaktiviteter, som for eksempel familiens etniske bakgrunn, religion, kulturforskjeller og kjønnsrollemønstre, er fattigdom en viktig årsak til at barn ikke deltar i fritidsaktiviteter (Aalaei, 2017, s. 240). Barna er ofte veldig klar over at de er fattige og kan derfor unngå å spørre foreldrene om å få delta på aktiviteter. Dette gjør de for å ikke belaste foreldrene enda mer (Bekken et al., 2018, s. 13). Redd barna som er norsk organisasjon har også forsøkt å innhente informasjon om barns egne erfaringer og tanker om hvordan det er å vokse opp med dårlig økonomi i Norge. Barnemeninger ble gjennomført som et resultat av innspill fra ulike frivillige organisasjoner. Redd barna (2018) gjennomførte et prosjekt om barns rett på fritid. Mange barn og ungdommer har kommet med innspill om fritidsaktivitet, og Redd barna kommer frem til at barn møter på følgende barrierer for å kunne deltar som for eksempel, penger, transport, møteplass, tilgjengelighet og psykisks helse. Selv om at Norge har sluttet seg til barnekonvensjon og Fritidserklæring ser vi at barna som vokser opp i lavinntekt familie i mindre grad deltar i fritidsaktiviteter enn det resten av barna gjør. I 2021, fem år etter Fritidserklæringen ble signert, oppfatter vi at barn som kommer fra familier med mange resurser har nesten dobbelt så høy sannsynlighet for å delta i organiserte fritidsaktiviteter sammenligner med barn som kommer fra et lite hjem med lite ressurser (Frivillighet Norge 2021).

4.2 Hvordan arbeider nav med å redusere barnefattigdom?

I lov om sosialtjenesteloven står det at hvis tjenestemottaker har barn, skal det tas særlige hensyn til deres behov i alle vurderinger som foretas. Barn og unge skal sikres en trygg oppvekst og kunne delta i alminnelige skole- og fritidsaktiviteter, uavhengig av om foreldrene har en vanskelig økonomi. Dette innebærer at utgifter til barn og unge kan være del av livsoppholdet, selv om tilsvarende utgifter for voksne ikke er det. (Rundskriv pr. 4.18.2.6) Dette punktet i rundskrivet viser til rettigheter barn har gjennom Barnekonvensjonen.

4.2.1 Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier

Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier (HOLF) var en modell for familieoppfølging utviklet i tett samarbeid mellom Arbeids- og velferdsdirektoratet og tre andre Nav kontorer. Modellen skulle bidra til bedre oppfølging av lavinntektsfamilier (Nav, 2016, s. 3). Dette prosjektet er en konkrete tiltak mot fattigdom som tar utgangspunkt at utbetale sosialhjelp til lavinntektsfamilier i flere år er ikke nok for å redusere barnefattigdom i Norge. Prinsippet med prosjektet er å motvirke fattigdom og dets konsekvenser gjennom koordinerte tjenester som støtte familien økonomi, forbedre familiens arbeids- og boligsituasjon og øker barnas sosialdeltakelse til fattigdom. I tillegg familiekoordinatorer skal bidra til at barnas situasjon blir kartlegg og fulgt opp. Men arbeidet med barna ser gjennom foreldrene. Dette betyr at HOLF arbeidet familiekoordinator først med foreldrenes situasjon, og gjennom foreldrene med barnas situasjon (Nav, 2016). Bruk av HOLF-modellen innebar innsats på to nivåer - familienivå og tjenestenivå. På familienivået var målet å styrke familien gjennom dialoger og samhandling. Formålet var at dette skulle bidra til at familiekoordinatoren og familien nådde de mål man sammen satte seg for familien. Det spesielle med metoden var at familie koordinatorer ikke hadde fokus på bare en tradisjonell og individorientert oppfølging, men at det her var fokus på helhetlig situasjon til familien i denne oppfølgingen. Familiekoordinator forteller at vi jobber via foreldrene, men vi fokuserer på barna og det gjør lettere også klare å fange opp der det er noen utfordringer rundt barna. Ved å ha den forståelsen for at barnas situasjon preger forelderens situasjon. Klarer vi kanskje ofte å løse foreldrenes situasjon. Vi har tett kontakt mot skoler, helsestasjoner, barnevern og vi sikrer at foreldrene forstår beskjeder fra skolen. (Ira et al., 2019, s.116).

Nav har generelt gitt liten oppmerksomhet til barns situasjon og har hatt begrenset kontakt med og kunnskap om barn i de familiene de følger opp (Bergheim & Rugåsa, 2020, s.8) Ansatte i Nav har en hektisk arbeidshverdag med en rekke oppgaver og mange brukere å følge opp, hvor det kan være vanskelig å få tilstrekkelig tid til dem som trenger det. I arbeidshverdagen er det lite rom for refleksjon som kan gi nye innsikter, bedre tilpasset oppfølging og utvikling av kompetanse. Målet om å arbeide systematisk med barnas situasjon var derfor noe nytt i Holf. Familiekoordinatorer jobbet i liten grad direkte med barna, og oppfølging og kartlegging av barnas situasjon skjedde gjennom foreldrene. De tilrettela for at barna fikk delta på sosiale arenaer som barnehage, skolefritidsordning, fritidsaktiviteter og skolearbeid, og dette ble støttet økonomisk. Familiekoordinatorer støttet videre foreldrene i samarbeid med andre instanser og med å koordinere tjenestene. I familier der

familiekoordinatorene møtte barna, opplevde de å få en mer helhetlig innsikt i familiens komplekse situasjon. Familiekoordinatorer fortalte at de gjennom Holf fikk et tydeligere blikk på barnas situasjon enn tidligere, og at intervensjonen i større grad hadde bidratt til et barneperspektiv ved Nav-kontorene (Bergheim & Rugkåsa &, 2020).

4.2.2 Fritidsaktiviteter for alle barn

De siste årene har det vært et økt fokus i politikken på hvordan man kan øke deltakelse for barn og unge i fritidsaktiviteter. Regjeringens strategi barn som lever i fattigdom (2020-2023) viser til en rekke ulike tiltak, hvor målet er at barn og unge skal delta på sosiale arenaer. Langsiktig kan sosiale tiltak som sikrer deltakelse i fritidstilbud og ferietilbud vurderes som en viktig faktor for å forebygge at sosial ulikhet går i arv (Fløtten & Nielsen, 2015, s. 105). Andre mener derimot at økt fokus på deltakelse i fritidsaktiviteter ikke er løsningen for å forebygge fattigdom, da det er nødvendig med mer omfattende tiltak. Avhjelpende tiltak som fritidsaktiviteter vil ikke redusere inntektsfattigdommen (Fløtten & Nielsen, 2015, s. 109). Likevel har deltakelse i fritidsaktiviteter stor betydning for barn og unges situasjon her og nå. Barn kan ikke vente flere år på at hjemmesituasjonen skal bli bedre, de trenger også tiltak som fokuserer på trivsel i oppveksten.

Fritidserklæringen bygger på artikkel 31 i FNs konvensjon om barns rettigheter. Regjeringens mål er at alle barn, uavhengig av foreldrenes økonomi, skal ha mulighet til å delta jevnlig i minst en organisert fritidsaktivitet sammen med andre jevnaldrende (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2018, s. 49). Barn og ungdom skal også ha innflytelse over egen lek og fritidsaktivitetene de skal delta i. Familier som ikke har råd og ikke kan melde barna deres i fritidsaktiviteter har rett til søk støtte fra Nav, og det må sikres at barna deltar i minst på en fritidsaktivitet. I Rundskrivet til sosialtjenesteloven. Barnes fritidsaktiviteter, skal være passende aktivitet i forhold til barns alder, modenhet og personlige utviklings nivå. Barna skal ikke pålegges å delta i aktiviteter, men at barna kan fritt velge.

4.2.3 Barnetrygd:

Barnetrygd er en statlig ytelse for alle som har omsorg for barn under 18 år. Det er en ytelse som gir til barnefamilie for at de skal kunne håndtere de ekstra utgiftene et barn medfører enten det er barnehage og SFO fritidsaktivitet, skoleruter, lommepenger eller mat. Barnetrygd regnes ikke som inntekt og er derfor fritt fra skatt (NAV, 2019). I lov om sosialtjeneste i Nav står det at barnetrygd skal ikke regnes som inntekt ved utmåling av økonomisk stønad. Barnetrygd er universell, ikke behovsprøvd, og kan dermed være et viktig virkemiddel for å bedre økonomisk for vanskeligstilte familie. FNs barnekomite anbefaler å sette av mer ressurser til bekjempelse av barnefattigdom, herunder ved å øke satsene for barnetrygd og justere dem i samvær med lønnsveksten. Barnetrygd er den enkelte støtten som har størst betydning i 2020 økte for barn under 6 år, ble det færre fattige barn i aldersgruppe. Samtidig øker antallet barn som vokser opp i fattige familier blant de eldste barna. Når barna fyller seks år reduseres barnetrygd med rundt en tredjedel selv om de eldste barna trenger barnetrygden vel så mye som de yngste. Jo eldre barn blir, jo dyrere blir klær, utstyr og fritidsaktiviteter.

Barnetrygden ble økt for barn under seks år har hatt positiv effekt ifølge SSB. Etter mange år med kraftig vekst i andelen barn med vedvarende lavinntekt, stoppet dette i 2020 da andelen var lik året før. I 2021 var det første gang siden 2011 en liten nedgang. Nedgangen forklares blant annet med moderat inntektsvekst i 2021, som er størst blant småbarnsfamilie, blant annet på grunn av økning i barnetrygd for de yngste. På den andre siden er det økning på antall barn som vokser opp i fattige familier fortsetter blant de eldste barn. Barnetrygden har størst betydning for å redusere barnefattigdom. Redd barna mener Regjering må gjøre et historisk løft for barnetrygd, og for barna som trenger det mest.

4.2.4 Fra samtale om til samtale med barn:

Fra 1970-årene endret synet på barn seg, har mye av denne endringen sammenheng med FNs barneår i 1979 (2015). Ti år senere, 1989, ble FNs Barnekonvensjon vedtatt, og er i dag gjeldende i de fleste av FNs medlemsland. Barnekonvensjonen (1989) fastsetter barns rettigheter, og bygger på prinsippet om barnets beste. Gjennom Barnekonvensjonen blir barn sett på som individer, i stand til å uttrykke egne synspunkt. Denne forståelsen knyttes til det nye barneaktørperspektivet, hvor barnet sees på som et aktivt handlende subjekt og deltaker. Barns rett til å bli hørt reguleres juridisk. Barn har individuelle rettigheter i henhold til Barnekonvensjonens artikkel 12 og barneloven § 31, som forutsetter at barn skal få informasjon og anledning til å si sin mening før det tas avgjørelser som gjelder barnets personlige forhold. I tråd med Barnekonvensjonen ble i 2014 barnets rett til å bli hørt i handlinger og avgjørelser som vedrører dem, gitt et særskilt grunnlovsværn i Grunnloven § 104. Dette gjelder blant annet avgjørelser som tas i Nav, barnevernstjenesten, skole- og helsetjenester. Offentlige institusjoner som skole, barnehage og helsetjenester har ofte lite kunnskap om familiers sosioøkonomiske situasjon og tematiserer dette sjelden (Fernquist, 2013 sitert i Bergheim & Rugkåsa &, 2020). Barnevernet, som møter mange familier i utsatte situasjoner, har generelt lite søkelys på familiers økonomiske situasjon og levekår. Fattigdom kan være tabubelagt å snakke om, og både barn og foreldre kan underkommunisere økonomiske vansker. Fattigdom gir virkninger utover det rent materielle. Sosial isolasjon, ensomhet, mobbing og svake skoleprestasjoner forekommer i større grad i lavinntektsfamilier enn i andre familier (Hyggen, Brattbakk & Borgeraas, 2018 sitert i Bergheim & Rugkåsa &, 2020). Familier som er langtidsmottakere av sosiale tjenester.

I praksisen i dag ser vi at den meste prioritet gruppen i Nav er voksne, 18 år er aldersgrensen for å få støtte fra Nav, og barnas situasjon bli sjelden kartlagt. Veiledere på nav spørre mye om barna, men snakker ofte ikke med barna om økonomisk situasjonen. Veiledere på nav bruker ofte kartleggingsskjemaet som inneholder spørsmål om barna og om de går på skole- og fritidsaktiviteter. De har fokus på om de trives på skole og om de deltar på fritidsaktiviteter ved siden av. Det er ikke vanlig at veileder tar inn noen barn her på kontoret. Det blir jo foreldrene som formidler barnas interesse.

I HOLF-rapporten viser det at familiekoordinatorer gjør en grundigere kartlegging av barns behov (Malmberg-Heimonen et al., 2019). Men de fleste familiekoordinatorer i HOLF prosjektet fulgte i hovedsak opp barna gjennom foreldrene. En familiekoordinatorer skulle

heller ikke jobbe direkte med barna, men oppfølgingen og kartleggingen av barnas situasjon. Familiekoordinatorene skulle også hjelpe familiene ved å koordinere tjenestene som hadde kontakt i forbindelse med barna. De fleste familiekoordinatorene i HOLF prosjektet fulgte i hovedsak opp barna gjennom foreldrene. Utgangspunktet var at barna ville få det bedre som en konsekvens av at foreldrenes situasjon ble bedret. Familiekoordinatorene mener at barna skulle først og fremst sikres økonomisk og følges opp med hensyn til deltakelse på sosiale arenaer som barnehage, skolefritidsordning, fritidsaktiviteter og skolearbeid. Det betyr igjen at barna har lite medvirkning og manglende deltagelse i saker som omhandler dem, og det kan få negative konsekvenser.

Selv om at en av prosjektet målene var å få barn til å medvirke i saker som omhandler dem, men det var utfordringer med å snakke direkte med barn. Det viser at samtaler hvor barn var til stede, ble det tilrettelagt med tanke på samtaletema, og det var ikke lett å snakke om vanskelig temaer. (Malmberg-Heimonen et al., 2019, s. 111). I samtaler der barn var til stede, påvirket barnas tilstedeværelse hva familiekoordinatorene snakket med foreldrene om. Noen familiekoordinator sa at de ønsker å beskytte barna fra økonomiske eller andre bekymringer, og derfor unngår å snakke om dette når barn er til stede, selv om mange barn sikkert vet at foreldrene har økonomiske eller andre problemer. Familiekoordinatorene fortalte videre at mange barn også ønsker å beskytte foreldrene og derfor ikke sier hva de egentlig ønsker seg eller trenger, fordi de vet at det er vanskelig å innfri. (Bergheim & Rugkåsa &, 2020).

4.2.5 Bolig for barnefamilie:

Det er politisk mål at alle i Norge skal bo trygt og godt og ingen skal være bostedsløse. De fleste i Norge bor godt i trygge og gode hjem. Samtidig er det fortsatt en del mennesker som ikke klarer å skaffe og beholde egent bolig. Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) for 2019 viser at 179000 er vanskeligstilte på boligmarkedet på landsbasis. Det henvises til lov om sosialtjeneste arbeids og velferdsforvaltning «Formålet med begrepet vanskeligstilt på boligmarkedet menes det her husstander som på egenhånd har store utfordringer med å skaffe seg, eller beholde en egnet bolig i et godt bomiljø. loven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig».

Husbanken i samarbeid med nav og andre statens viktigste organ i det boligsosiale arbeidet og de som blant annet skal hjelpe kommunene med å bistå vanskeligstilte på boligmarkedet. En av Husbankens prioriterte oppgaver er å forbedre vanskeligstilte barn, barna først er en strategi for at vanskeligstilte barnefamilier med lav inntekt kan kjøpe egen bolig. Å sette «barna først» er en erkjennelse av at boligpolitikken har et ansvar for at alle barn skal bo godt og trygt, i samsvar med FN's barnekonvensjon, der det blant annet slås fast at «ved alle handlinger som berører barn, [...] skal barnets beste være et grunnleggende hensyn». Når en familie får mulighet til å kjøpe bolig vil det ofte føre med deg en opplevelse av økt egenverdi og motivasjon til yrkesdeltakelse. Det er hovedsakelig barnefamilie, enslig forsørger som får innvilget startlån. Når familie eier bolig, blir boustiftene samt renter og felleskostnader kan dekkes av Nav. (Strandkommune.2023)

4.2.6 Tilknytning til arbeidslivet for forelder

Arbeid er grunnlagt for velferd, både for individ og samfunn. Det gir inntekt og bedre levekårene og livsmulighetene til enkeltpersoner og familier. Deltakelse i arbeidslivet gir ikke bare økonomisk selvstendighet, men det gir tilhørighet og sosialt nettverk. Sosialt arbeid handler om å ta et helhetssyn på mennesket som tolker individers utfordringer i sammenheng med strukturer i samfunnet og omgivelsene (Berg et al., 2015, s.20-30). Svak tilknytting til arbeidslivet blant foreldre er en viktig årsak at barna lever i familier med lavinntekt. Det å sørge for at flere foreldre kommer i arbeid er derfor viktig forutsetning for å redusere fattigdom blant barnefamilie (Regjerings strategi, 2020- 2023).

Foreldre som har svake resurser og lite nettverk, har samtidig svak tilknytning til arbeidsmarkedet. Sosialarbeider plikter til å ivareta brukerens rettigheter, samt sørger for en rettferdig ressursfordeling (FO, 2019). Vi kan se dette i lys av yrkesetikkenes prinsipper om solidaritet og rettferdighet. Som et ledd i regjerings inkluderingsdugnad har Nav og arbeidsgiver etablert et samarbeidsprosjekt kalt «vi inkluderer». Prosjektet skal bidra til å bedre samhandling mellom nav og tiltaks levedører og skal føre til bedre tjenester til arbeidsgiverne og bedre koblinger mellom kandidat og arbeidsgiver. (Regjeringens strategi 2020-2023.) Målet er å fremme flere til å komme i ordinært arbeid. Navs arbeidsrettede innsats skal være tilpasset den enkeltes evne til å kunne møte arbeidslivets krav og forventninger (Arbeids- og sosialdepartementet, 2019). Nav kan tilby kvalifisering, arbeidstilvenning og trening gjennom deltakelse på et arbeidsmarkedstiltak. Dette er arbeidsrettede programmer med en bestemt varighet, klart definerte målgrupper og innhold. Det overordnede målet er at tiltaksdeltakelse, som både kan være et resultat av frivillig og obligatorisk aktivering.

Navs vurderinger og beslutninger skal være hjemlet i lov og skal sikre borgernes krav på bistand til arbeid og egenforsørging og et forsvarlig livsopphold (Grunnloven, 1814, §§ 113 jf. 110). Rettssikkerhet innebærer at forvaltningens saksbehandling og avgjørelser skal være rettsriktige og sikre borgerne deres grunnleggende rettigheter. Borgerne skal beskyttes mot vilkårlighet fra myndighetenes side og skal sikres likhet for loven og rettferdighet. (Eckhoff & Smith, 2018; Graver, 2015; Kjørstad, Syse & Kjelland, 2017 sitert i Kane 2020). Rettssikkerhet innebærer at Navs utrednings- og beslutningsprosesser skal være forsvarlige, Veiledere på Nav kan sikre brukere retts sikre vedtak om bistandsbehov må disse baseres på relevante faktaopplysninger, lovgivningens ordlyd og konkrete vurderinger av hvorvidt den enkelte saks opplysninger faller inn under de gjeldende kriterier i lovgivningen (Kane, 2018). Forsvarlighet innebærer videre et krav om at forvaltningen vurderer de ulike deler av en sak og veier ulike momenter og hensyn mot hverandre (Graver, 2015, siter i Kane 2020). I Kane forskning blir gjennomført intervjuer ved tre Nav-kontorer i Nord-Norge. Forskeren innledet med individuelle intervjuer av sju veiledere ved ett kontor, og på bakgrunn av første analyse av disse gjennomførte vi deretter fokusgruppeintervjuer på alle tre kontorene.

Relasjonsbygging mellom brukeren og veileder basert på tillitt er svært viktig for vårt arbeid, for å kunne ha bedre forståelse av brukerens situasjon. (Levin & Ellingsen, 2015).

Sosialarbeideren plikter til å uttrykke sin lojalitet overfor brukeren, og det kan virke utfordrerne å oppnå brukerens tillitt som Nav-veileder. Yrkesetikken understreker at lojaliteten skal ligge hos den svakeste parten ved eventuell motstrid. I møte med systemet vil den svakeste parten alltid være brukeren, og sosialarbeideren har et etisk ansvar for å synliggjøre forhold mellom brukeren og sosialarbeideren, samt mellom brukeren og systemet.

5. Avslutning

Oppgavens funn tilsier at barnefattigdom kan være i stor grad en risikofaktor for barna som vokser opp i lavinntektsfamilie. Barnefattigdom kan føre til umiddelbare konsekvensene som omhandler hvordan det oppleves her og nå i barndommen, og for det andre de mer langsiktige konsekvensene som viser at disse barna er mer utsatt for ulike levekårsproblemer senere i livet (Regjeringens strategi 2020-2023). Forsikring viser at det er sammenheng mellom fattigdom og lav eller manglende deltagelse i felleskapet, ulikhet i helse, dårlig psykisk heles, og problemer med bolig.

Nav har viktig rolle for i bekjempelse av barnefattigdom, og sørge for at barna interesse blir ivaretatt når foreldrene mottar sosialhjelp. Ut fra lov om sosiale tjenester i nav og andre politikk tiltak som er gitt når tjenestemottaker har barn, har saksbehandlerne et ansvar for å sikre barns rett til deltagelse i felleskapet, uavhengig av foreldrenes økonomiske situasjon. Det er viktig å ha helhetlig oppfølging på familier og barn som mottar støtte fra nav med fokus på barna rett til å uttale seg i alle vurderinger som har betydning for at barna lever normalt liv samme som andre barn. Nav-veilederne skal i sitt arbeid både oppfylle Navs samfunnsmandat om å fremme overgang til arbeid og brukerens individuelle rettigheter. Retten til individuelle behovsvurderinger pålegger Nav å kartlegge og vurdere på en forsvarlig måte.

6. Litteraturliste

Aalaei, Y. (2017). Den gode barndom - også for barn i fattige familier? Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål, Vol.15, Utg.3.

https://doi.org/10.18261/issn.0809-9553-2017-03-05*

Arbeids- og sosialdepartementet. (2020). Statlige veiledende retningslinjer for økonomisk stønad for 2020. (Rundskriv A-2/2019). Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rundskriv-a-22019-statlige-veiledenderetningslinjer-for-okonomisk-stonad-for-2020/id2683327/>

Arbeids- og velferdsetaten. (2012). Rundskriv til Lov om sosiale tjenester i NAV. (R35-00, 2012-06-22). Hentet fra <https://lovdata.no/nav/rundskriv/r35-00>.

Aveyard, H. (2019). Doing a literature review in health and social care: a practical guide (fourth edition.). Open university press*

Barne- og familiedepartementet. (2003). FNs barnekonvensjon. Kap. 6.0 Artikkel 31. Oslo: Departementet

Barne, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020). Barna i lavinntektsfamilie. Hentet fra

https://r.search.yahoo.com/_ylt=AwrLNErOgRFkg5wD_IHsDYpQ;_ylu=Y29sbwNpcjIEcG9zAzQEdnRpZAMEc2VjA3Ny/RV=2/RE=1678897743/RO=10/RU=https%3a%2f%2fwww2.bufdir.no%2fFamilie%2fFattigdom%2fNy_Barnefattigdom_i_Norge%2f/RK=2/RS=hUvnCd4QgOc89SHfs13M46RCO1E- *

Barne, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018b, 23. februar). Konsekvenser av fattigdom.

https://bufdir.no/Familie/Fattigdom/Veileder/Om_fattigdom1/Konsekvenser_av_fattigdom_pa_ulike_omrader/ *

Bekken, W., Dahl, E. & van Der Wel, K. (2018). Barnefattigdom, helse og livssjanser. Hva kan kommunene gjøre? Noen tilnærminger (OsloMet Rapport 2/2018). Hentet fra https://skriftserien.hioa.no/index.php/skriftserien/article/view/91/90*

Berg, B., Ellingsen, I. T., Levin, I. & Kleppe, L. C. (2015). Hva er sosialt arbeid? I Ellingsen, I. T., Levin, I., Berg, B. & Kleppe, L. C. (Red.), Sosialt arbeid: en grunnbok. Oslo: Universitetsforlaget.

Berg, K. (2015). Velferdsstatens sikkerhetsnett. I L. C. Kleppe (Red.), Sosialt arbeid: En grunnbok. Oslo: Universitetsforlaget

Bergheim, B. & Rugkåsa, M. (2020). Betydningen av barns deltakelse i bekjempelse av fattigdom. Tidsskrift for velferdsforskning. 03/20 volum 23. DOI:

https://doi.org/10.18261/issn.0809-2052-2020-03-01*

Bergheim, B. & Rugkåsa, M. (2020). Sosialt arbeid i Nav. Erfaringer fra intervensjonen helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier (Holf-prosjektet). Tidsskrift for velferdsforskning. 03/20 volum 23. DOI: https://doi.org/10.18261/tfv.25.2.5*

- Claussen, B. (2014). Fattigdom i Norge. Cappelen Damm Akademisk.*
- Dalland, O. (2020). Metode og oppgaveskriving (7.utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.*
- Dahl, E., Bergsli, H. & van Der Wel, K. A. (2014). Sosial ulikhet i helse. En norsk kunnskapsoversikt (Høgskolen i Oslo og Akershus) Hentet fra <https://fagarkivethioa.archive.knowledgearc.net/bitstream/handle/20.500.12199/738/Sosial%20ulikhet%20i%20helse%20En%20norsk%20kunnskapsoversikt.%20Hovedrapport.pdf?sequence=2&isAllowed=y>*
- Ellingsen, I. T. & Levin, I. (2015). Det sosiale i sosialt arbeid. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg & L. C. Kleppe (Red.), Sosialt arbeid: en grunnbok (s. 47-63). Universitetsforlaget.
- Elstad, J., I (2010) Foreldrenes helse. I Sandbæk., M & Pedersen A , S. (red).Barn og unges levekår i lavinntektsfamilier. Oslo. NOVA rapport 10/2010. Tilgjengelig fra: http://www.ungdata.no/asset/4728/1/4728_1.pdf Hentet den 20.04.2020) *
- Epland, J. & Normann, T. (2020). Nesten 111 000 barn vokser opp med vedvarende lave husholdningsinntekter. Hentet fra SSB: <https://www.ssb.no/inntekt-ogforbruk?innholdstype=publikasjon-artikkel#tittel> *
- Fløtten T. (2009). Barnefattigdom. I T. Fløtten (Red.), Barnefattigdom. Gyldendal Akademisk. *
- Fløtten, T. & Nielsen, R. A. (2020). Barnefattigdom – en kunnskapsoppsummering. Vedlegg til Like muligheter i oppveksten: Regjeringens strategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020-2023). Barne- og familiedepartementet. https://bufdir.no/Familie/Fattigdom/Veileder/Om_fattigdom1/Konsekvenser_av_fattigdom_p_a_ulike_omrader/*
- FN. (2018, 26. april) Fattigdom. Henta fra <https://www.fn.no/tema/fattigdom/fattigdom.>*
- FN-Sambadnet (2019) Barnekonvensjonen. Tilgjengelig: fra <https://www.fn.no/OmFN/Avtaler/Menneskerettigheter/Barnekonvensjonen>. FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20.november 1998. (vedlegg 8). I. Lovdata (1999) Lov om styrking av menneskerettigheter stilling i norsk rett (menneskerettsloven) Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30>.*
- FO. (2019). Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. <https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>.
- Frivillighet Norge (2021) Frivillighetsbarometeret 2020, frivillighet Norge. Hentet fra: <https://www.frivillighetnorge.no/nyheter/frivillighetsbarometeret-2020>.*

- Frønes, I., & Strømme, H. (2014). Risiko og marginalisering: norske barns levekår i kunnskapssamfunnet (2. utg.). Gyldendal Akademisk.*
- Furuberg, J., Grav, T., Lima, I, A, Å., og Ellingsen E, M. (2018) Lavinntekt og levekår i Norge. Tilstand og utviklingstrekk. (Nav-rapport:3). https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/nav-rapportserie/nav-rapporter/lavinntekt-og-levekar-i-norge.tilstand-og-utviklingstrekk-2018.*
- Grunnloven. Kongeriket Norges Grundlov av 17. mai 1814.
- Hansen, O & Nordhal, A (2019) Ulikhet, fattigdom og sosiale problemer (1.utg). Gyldendal Akademisk.*
- Håkonsen, K. M. (2014). Psykologi og psykiske lidelser. Oslo: Gyldendal Akademisk*
- Ira, M. H., Grete, T.A., Marianne, R., Knut, F., Tone, L., Berit, L., Krisztina, G., & Fiva. B, H. (2019) Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier. Sluttrapport. OsloMet-Storbyuniversitetet.*
- Kane, A. A. (2020). NAVs vurdering av brukeres bistandsbehov– Rettssikkerhet ved overgang til arbeid. Tidsskrift for velferdsforskning, 23(1). Hentet fra https://www-idunn.no/galanga.hvl.no/tidsskrift_for_velferdsforskning/2020/01/navs_vurdering_av_brukeres_bistandsbehov*
- Kristofersen, L, B (2019). Barnefattigdom og barn i lavinntektsfamilie.Norsk instiutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. NOVA notat2/2019. Hentet fra https://ode.oslomet.no.*
- Malmberg-Heimonen, I., Tøge, A., G., Rugkåsa, M., Fossetøl, K., Liodden, T., Bergheim, B., Gyüre, K., & Buzungu, H. F. (2019). Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier; Sluttrapport (OsloMet Skriftserie 10/2019). Hentet fra https://skriftserien.hioa.no/index.php/skriftserien/article/view/649*
- NAV-loven. (2006). Lov om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) (LOV-2006-06-16-20). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-06-16-20>
- Nav (2019) Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier. Tilgjengelig fra: Hentet fra: [https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/forsok-i-regi-av-nav/helhetlig-oppfolging-avlavinntektsfamilier.Hentet den 20.04.2020\)*](https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/forsok-i-regi-av-nav/helhetlig-oppfolging-avlavinntektsfamilier.Hentet%20den%2020.04.2020)*)
- Nav (2019) Barnetrygd. Publisert: 08.05.2014. Hentet fra https://www.nav.no/no/nav-ogsamfunn/kontakt-nav/oversikt-over-satser/barnetrygd_kap. Lovdata (2009). Lov om sosial tjeneste i arbeid- og velferdsforvaltningen. (sosialtjeneste loven). Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-12-18-131/KAPITTEL_1#§2.

Shamai, M. (2018) Is Poverty a Collective Trauma? A Joint Learning Process with Women Living in Poverty in the City of Haifa in Israel. *The British Journal of Social Work*, 2018(6), 1718-1735. Henta fra <https://doi-org.galanga.hvl.no/10.1093/bjsw/bcx116>*

Sosialtjenesteloven. (2009). Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (LOV-2009-12-18-131). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-12-18-131>*

Statistisk sentralbyrå. (2020a). Barn og unge i befolkningen. Hentet fra <https://www.ssb.no/a/barnogunge/2020/bef/>

Statistisk sentralbyrå (2019). Par med barn får utbetalt mest i sosialhjelp. Hentet fra <https://www.ssb.no>.

Strandkommune(2023). hjelp til kjøp av bolig til barnefamilier. Hentet fra <https://www.strand.kommune.no>.

Selvvalgte pensum *